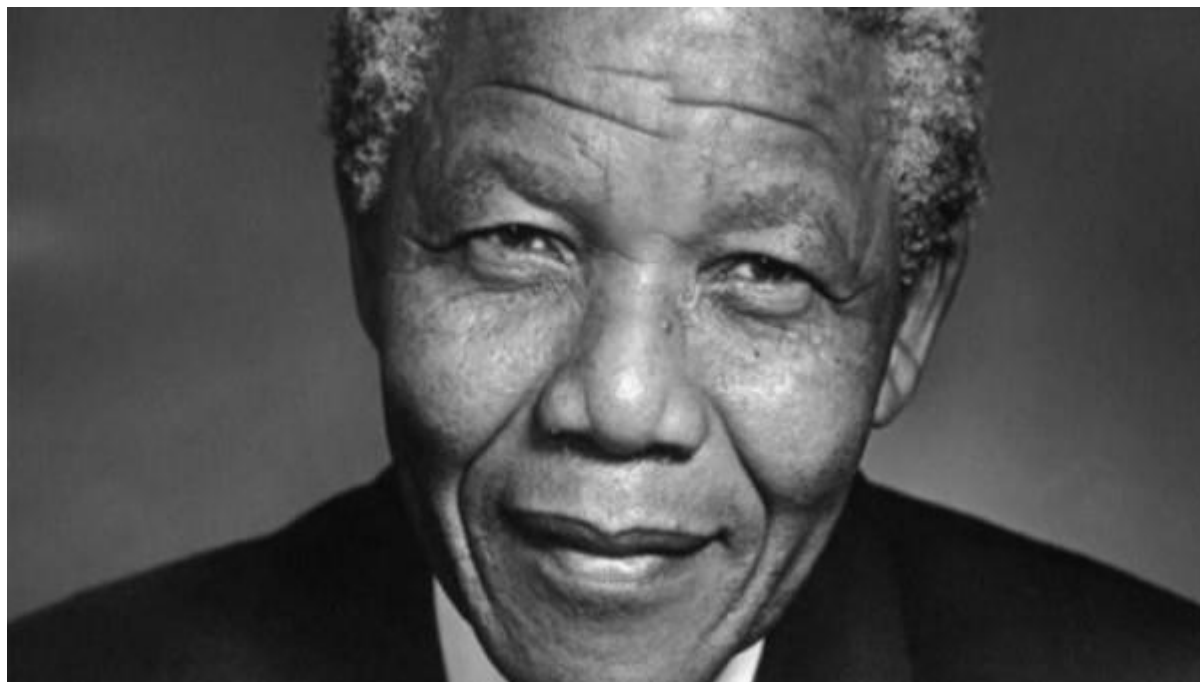

נלסון מנדלה

1918-2013

נלסון מנדלה, נשיא דרום אפריקה לשעבר, שהלך לעולמו ב-2013 והוא בן 95, מהווה השראה למנהיגים ולאנשים רבים ברחבי העולם בשל הקדשת חייו למאבק למען שוויון וחירות.

נלסון מנדלה הוביל את המאבק במשטר האפרטהייד בדרום אפריקה באומץ ובנחישות, ובשל כך היה כלוא למשך כשלושה עשורים מחייו מאחורי הסורגים. לאחר שחרורו נבחר לנשיא השחור הראשון של דרום אפריקה והוביל מדיניות של פיוס ושיקום היחסים בין הגזעים השונים בדרום אפריקה.

מתוך: נאומו של נלסון מנדלה בשנת 1964
"הקדשתי את חיי למאבק של העם האפריקאי. לחמתי נגד עליונות הלבנים ונגד עליונות של השחורים. אימצתי וטיפחתי את הרעיון של חברה חופשית ודמוקרטית, שבה כל בני האדם חיים יחד בהרמוניה ובהזדמנות שווה. זהו האידיאל שאני מקווה לחיות למענו ולהגשימו. אך, אם יהיה בכך צורך, זהו אידיאל עבורו אני מוכן למות"

"היופי הגדול של החיים אינו טמון בכך שלא ניפול, אלא בכך שנקום כול פעם מחדש"

"חינוך הוא הנשק החזק ביותר אתו ניתן לשנות את העולם."

"איש אינו נולד כשהוא שונא אדם אחר בגלל גוון עורו, מוצאו או דתו. אנשים לומדים לשנוא, ואם ניתן ללמדם זאת ניתן ללמדם לאהוב, כי האהבה קרובה יותר ללבו של האדם מאשר ניגודה"

"כדי לעשות שלום עם האויב צריך לעבוד אתו יחדיו, והוא יהפוך לבן בריתך"

"דברים תמיד נראים בלתי אפשריים עד שהם נעשים."

"כשיצאתי מהכלא הייתה זאת שליחותי לקרוא דרור למדוכאים ולמדכאים גם יחד. יש אומרים שהשליחות הזאת כבר הוגשמה, אבל אני יודע שלא כך הוא. האמת היא שעדיין איננו חופשיים, זכינו רק בחירות להיות בני חורין, בזכות לא להיות מדוכאים. לא היה זה הצעד האחרון בדרכנו, אלא הצעד הראשון בדרך עוד יותר ארוכה וקשה. כי בן חורין הוא לא מי שרק ניתק את כבליו אלא מי שחי באורח המכבד את חירותם של אחרים ומחזק אותה. המבחן האמיתי למסירותנו לחירות רק מתחיל."

"בדומה לעבדות ולאפרטהייד, העוני אינו ענין טבעי אלא הוא תוצר של מדיניות של בני אדם. ככזה ניתן גם למגר אותו ע"י מעשיהם של בני אדם"

"התמודדות עם עוני אינה ענין של צדקה. זוהי הגנה על זכות אדם בסיסית לחיים בכבוד"

ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם

סעיף א

כל בני אדם נולדו בני חורין ושווים בערכם ובזכויותיהם. כולם חוננו בתבונה ובמצפון, לפיכך חובה עליהם לנהוג איש ברעהו ברוח של אחווה.

المادة 1.

يولد جميع الناس أحراراً ومتساوين في الكرامة والحقوق. وهم قد وهبوا العقل والوجدان وعليهم أن يعاملوا بعضهم بعضاً بروح الإخاء.

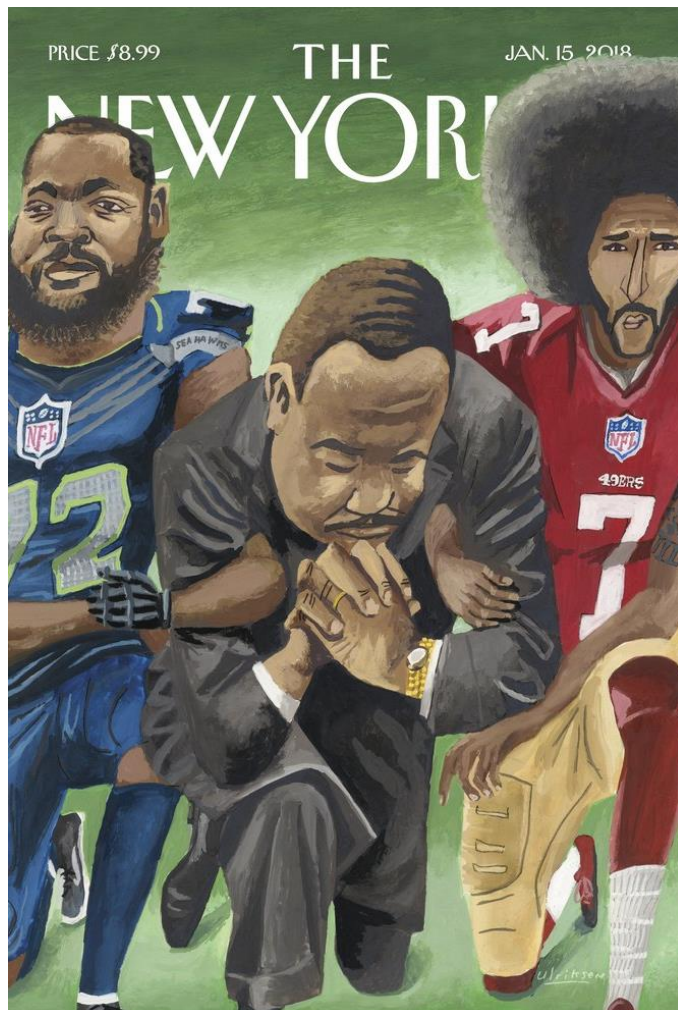
"יש לי חלום שיום אחד תקום אומה זאת ותגשים את משמעותה האמיתית של סיסמתה: "אנו רואים אמיתות אלה כמובנות מאליהן: שכל בני האדם נבראו שווים". ...יש לי חלום שארבעת ילדיי יחיו יום אחד באומה בה הם לא ישפטו על פי צבע עורם אלא על פי טיב אישיותם." (מתוך נאומו של מרטין לותר קינג, המצעד לוושינגטון 1963)

"מתוך ניסיון כאוב אנו יודעים, שלעולם אין המדכא נותן את החירות מרצונו החופשי. חובה על הנדכאים לתבוע אותה בפה מלא. אני משער שאלו שמעולם לא חשו במדקרות החיצים של ההפרדה הגזעית קל להם לומר: "חכו". אבל לאחר שראיתם המוני אספסוף מרושעים עושים לינץ' באמותיכם ובאבותיכם ואין מוחה בידם; לאחר שראיתם איך רב רבם של עשרים מיליוני אחיך הכושים נמקים בכלוב מחניק של עוני בתוך חברה של שפע; לאחר שמצאתם פתאום והנה דבקה לשונך לחכך, ודבריך לעו בנסותך להסביר לבתך בת השש מדוע אינה יכולה לגשת לגן השעשועים הציבורי שעתה זה ניתן לו פרסום בטלוויזיה, ואתה רואה דמעות נקוות בעיניה הקטנות כשהיא שומעת שלילדים צבעוניים אסורה הכניסה לעיר הבידור... לאחר שאתה נאלץ להמציא תירוץ לבנך בן החמש, השואל בפאתוס צובט לב: "אבא, מדוע הלבנים מתייחסים לצבעונים בנבזות שכזאת"? ...ולאחר שאתה רדוף פחדים פנימיים וטינות חיצוניות; או אז תבין מדוע אנו מתקשים לחכות. מגיע הזמן שבו ייכשל כוח הסבל ואנשים שוב אינם משלימים עם כך שיטילו אותם לתוך תהום של אי צדק שבה יימלאם שחור עלטה של ייאוש מאכל." מתוך: "מכתב מבית הכלא של בירמינגהאם"

"בסוף, נזכור לא את המילים של אויבינו, אלא את השקט של חברינו."

"חמלה אמיתית היא יותר מאשר זריקת מטבע לקבצן. היא ההבנה שמערכת המייצרת קבצנים צריכה להיבנות מחדש."

כומר בפטיסטי אפרו-אמריקאי, לוחם למען זכויות האדם של שחורים בארצות הברית, הוגה דעות מרכזי של התנועה לזכויות האזרח.

קינג הפך לפעיל זכויות אדם בשנת 1955, כאשר הוביל את חרם האוטובוסים של מונטגומרי. החל מ-1957 עמד בראש פעולות מחאה לא-אלימות למען מימוש זכות הבחירה, שיוויון וחירות של האזרחים האפרואמריקאיים. בהמשך הרחיב קינג את פעילותו הציבורית ונלחם נגד עוני ונגד מלחמת וייטנאם. מאבקו העיקש הביא את קינג לעימות עם הממשל האמריקאי וזרועות אכיפת החוק האמריקאיות עקבו אחריו, זימנו אותו לחקירות ואף הטרידו אותו במכתבי איום אנונימיים.

קינג לא זכה לראות את השינוי שחוללו פעולותיו, ונרצח ב-1968.

קינג היה מגדולי הדוגלים במאבק לא-אלימים. בשנת 1964 קיבל את פרס נובל לשלום על מלחמתו חסרת הפשרות בגזענות.

"אנחנו נמצאות בכלא לא מפני שאנחנו פורעות
חוק אלא מפני שאנחנו נאבקות להיות שותפות
בחקיקת החוק"

"אנחנו צריכות לשחרר חצי מהמין האנושי – את
הנשים, כדי שהן יוכלו לשחרר את החצי השני"

הסופרג'יסטיות היו תנועת הנשים שפעלה באנגליה ובארצות הברית בשנים הראשונות של המאה העשרים, להשגת זכות בחירה לנשים. הטקטיקה הראשונה שלהן הייתה יצירת הפרעות חוזרות ונשנות בכנסים פוליטיים שלא כללו נשים, ובהם הן היו שבות ושואלות את הנואמים מהי עמדתם לגבי זכות בחירה לנשים. לפעמים הן נעצרו בעקבות ההפרעות הללו ועמדה לפניהן הברירה לשלם קנס ולצאת מהכלא. אך הן תמיד בחרו לרצות מאסר ולשבת בכלא בגלל ההד התקשורת שהיה למאסרן.

ב-1911 כשראש ממשלת בריטניה דאז לא עמד בהבטחתו להעביר הצעת חוק בנושא זכות ההצבעה לנשים בתמורה לשקט, פרץ מאבק אמיתי.

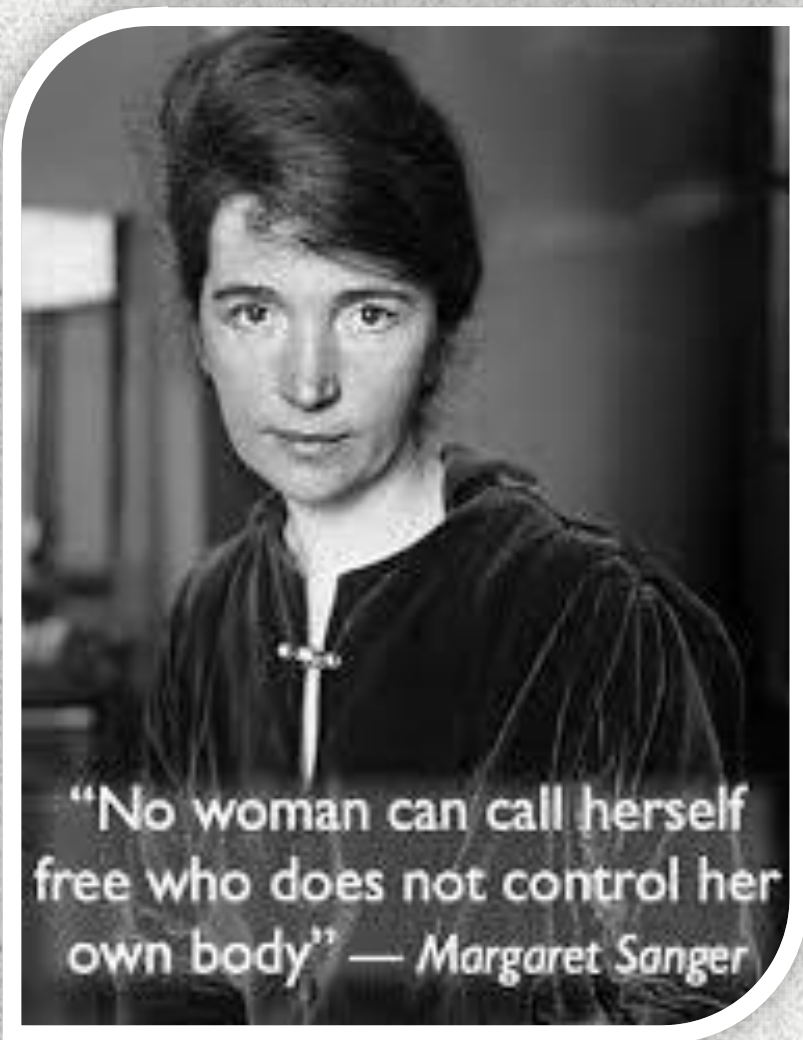
במרץ 1912 נופצו חלונותיהם של מרבית משרדי הממשלה בלונדון, תיבות דואר נשרפו, חוטי טלפון נחתכו, ונפוצו שמועות על פצצות שהוטמנו ברחבי לונדון. כבר באותו לילה החלו הסופרג'יסטיות להיאסר בהמוניהן.

המאסרים יצרו כותרות, וכשהכותרות דעכו, הסופרג'יסטיות פתחו בשביתות רעב. בבתי הכלא האכילו אותן בכפיה וגם דבר זה עורר כותרות וגרר ביקורת ציבורית רבה. באותו הזמן, גם סופרג'יסטיות אמריקאיות נאבקו על זכות ההצבעה לנשים.

מאבקן של הסופרג'יסטיות הוביל למתן זכות ההצבעה לנשים בהדרגה ברחבי העולם. בבריטניה הכריז הפרלמנט בשנת 1918 על מתן זכות הצבעה לנשים נשואות מעל גיל 30, ורק בשנת 1928 הוענקה זכות בחירה מלאה. בארצות הברית נקבע ב-1920 התיקון ה-19 לחוקת ארצות הברית אשר העניק זכות הצבעה מלאה לנשים. בשווייץ הוענקה זכות הצבעה מלאה לנשים רק ב-1971.

מרגרט היגינס סנגר 1879-1966

אקטיביסטית אמריקאית, סופרת, אחות ומחנכת מינית.
ניהלה מאבק למען פיקוח ילודה והפצתם החופשית של
אמצעי מניעה.

סנגר השתמשה בכתביה ובנאומיה על מנת לקדם את
תפיסת עולמה.

דרך עבודתה כאחות בחדרי לידה סנגר הכירה את בעייתן של
הנשים. בריאותן שנהרסה בשל סדרה בלתי פוסקת של
הפלות.

סנגר קישרה בין חוסר שליטת הנשים בגופן לבין חיי העוני
שלהן. היא טענה שבמשפחות עניות רבות, נישואים הובילו
ליחסי מין ללא תכנון המשפחה, ללידות מרובות ומכאן
להעמקת העוני.

היא האמינה שבגלל חוסר השליטה בגופן, עמדו נשים
מהמעמד הבינוני המשכיל בפני הצורך לבחור בין עבודה
לאימהות.

היא הסיקה כי הן זקוקות לאמצעי מניעה יעיל, זול וקל
לשימוש, שישאיר את האחריות בידיהן.

בשנת 1914 הפיצה עיתון משלה בשם "האישה המורדת",
ובפרסומיה סיפקה מידע על אמצעי המניעה הקיימים.
באותה שנה היא הועמדה לדין בעקבות פרסום ספרה "הגבלת
המשפחה" והורשעה בהפצת חומר תועבה.
סנגר ריצתה מאסר בן 30 יום, אותם ניצלה לשם הסברה
לאסירות על אמצעים למניעת הריון.

בשנת 1937 התקבל בארצות הברית חוק, על פיו יכולים רופאים לספק אמצעי מניעה וייעוץ למניעת הריון. סנגר לא הסתפקה בכך,
וביקשה שנושא מניעת הלידה יכלל בתוכניות לבריאות הציבור, כדי שאמצעי המניעה יגיעו גם לידי נשים שאין להן אמצעים כספיים.
בשנת 1959 הקדיש לה דוקטור גרגורי פינקוס דו"ח על המצאת הגלולה למניעת הריון.

מאמציה של סנגר תרמו למספר מאבקים משפטיים, ואף עזרו להכשיר חוקי אמצעי מניעה בארצות הברית.

"עוד לא נכתבה ההיסטוריה של נשים בטרם האפשרות להשתמש באמצעי מניעה" (בל הוקס, פמיניזם זה לכולם)

הכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם

כל אדם, כחבר החברה, זכאי לביטחון סוציאלי וזכאי לתבוע שהזכויות הכלליות הסוציאליות והתרבותיות, שהן חיוניות לכבודו כאדם ולהתפתחות החופשית של אישיותו, יובטחו במאמץ לאומי ובשיתוף פעולה בינלאומי בהתאם לארגונה ולאוצרותיה של המדינה.

נוואל אל סעדאוי

רופאה פסיכיאטרית, סופרת ואקטיביסטית פמיניסטית מצרית. סעדאוי נחשבת לפורצת דרך במאבק למען מעמד האישה במצרים ובעולם הערבי.

אישה אמיצה שנלחמה כנגד וביקרה את המנהג "חיתאן" (מילת נשים), אותו עברה בעצמה בגיל שש ולדבריה, פצע את גופה ונשמתה לעד.

סעדאוי קידשה ונלחמה על זכות האישה לשוויון, השכלה וחירות בעולם הערבי. היא נאבקה כנגד המשפחה הפטריארכלית שמקדשת את הכבוד אך פוגעת בבנותיה. היא דורשת מנשים להשמיע את קולן ולדרוש חיים של כבוד וערך ומתנגדת לפוליגמיה.

לטענתה, בחברה מעורבת אין כל בעיה דתית וכי אישה חזקה יכולה להימצא בחברת גבר. מוסריותה ואישיותה נובעים מן הפנימיות שלה והיא אינה זקוקה לפיקוח.

• סעדאוי נולדה במצרים ב1931.

• בגיל שש נלקחה בכוח לחצר ועברה את טקס ה"חיתאן" (מילת נשים).

• בגיל עשר כמעט אולצה להתחתן וחתונתה בוטלה לאחר התערבות של אימה.

• בשנות ה50 למדה רפואה באוניברסיטת קהיר וסיימה בהצלחה את לימודיה.

• בשנת 1972 כתבה את ספרה "נשים ומין" ופוטרה ממשרתה בתור מנהלת שירותי בריאות הציבור ע"י פוליטיקאים.

• בשנת 1981 נאסרה והואשמה בגין בגידה במולדת, כפירה וקומוניזם לאחר שביקרה את הממשל בכתב עת פמיניסטי שהוציאה.

• בשנת 1993 יצאה לגלות מרצון לאחר איומים על חיה מצידי קיצונים אסלאמיים. היא חיה מספר שנים בארה"ב ובאירופה וחזרה למצרים בשנת 1996. סעדאוי

הצהירה ב2004 שלא תעזוב יותר את ארצה: "מצרים זה לא הממשלה. אני חלק מהעם המצרי ואני חייבת לחיות במצרים".

נוואל אל סעדאוי כתבה למעלה מ-40 ספרים, אשר עוסקים בדיכוי הנשים בעולם הערבי באמצעות הדת והפטריארכליות. חלק מספריה תורגמו לשפות שונות והם מופצים בכל העולם. רוב ספריה אינם הודפסו במצרים מאחר והיו מנוגדים לחוק והם יצאו לאור בביירות, בירת לבנון. במצרים ובמדינות הערביות ספריה נרכשו לרוב בהברחה.

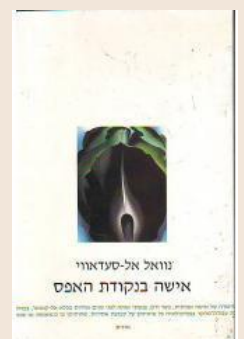
בין ספריה של סעדאוי: "זיכרונותיה של אישה רופאה" (1960), "נשים ומין" (1972), "אישה בנקודת האפס" (1975), "הפנים העירומות של האישה הערבייה" (1977), "זיכרונותי מכלא הנשים" (1981), "נפילת האימאם" (1987), "מאחורי הרעלה" (1988) – נשים בעולם הערבי.

" שחרור האישה לא יוגשם אלא בחברה סוציאליסטית אמיתית... הוא יקרה בעתיד, כאשר תיעשינה הנשים לכוח פוליטי המסוגל לכבוש להן את זכויותיהן. כי החרות אינה ניתנת במתנה, את החרות צריך לקחת, כפי שלמדנו מההיסטוריה..."

"... אדם המשעבד אדם אחר אינו יכול להיות חופשי. האדון והעבד, כל אחד מהם הוא משולל אנושיות וחרות."

קטעים מספרה "הפנים העירומות של האישה הערבייה" קהיר, 1977

סעיף ב

(1) כל אדם זכאי לזכויות ולחירויות שנקבעו בהכרזה זו ללא אפליה כלשהי מטעמי גזע, צבע, מין, לשון, דת, דעה פוליטית או דעה בבעיות אחרות, בגלל מוצא לאומי או חברתי, קניין, לידה או מעמד אחר.

المادة 2.

لكل إنسان حق التمتع بجميع الحقوق والحريات المذكورة في هذا الإعلان، دونما تمييز من أي نوع، ولا سيما التمييز بسبب العنصر، أو اللون، أو الجنس، أو اللغة، أو الدين، أو الرأي سياسياً وغير سياسي، أو الأصل الوطني أو الاجتماعي، أو الثروة، أو المولد، أو أي وضع آخر.

פעילה יזידית מעיראק שנחטפה ושועבדה על ידי ארגון הטרור "המדינה האסלאמית" (דאעש).

לאחר שלושה חודשים בשבי הצליחה לברוח ומצאה מקלט אצל משפחה סונית, שהצליחה להבריח אותה אל מחוץ לתחומי הח'ליפות האסלאמית.

לאחר שחרורה שהתה מוראד במחנה פליטים בכורדיסטן העיראקית ולאחר מכן שולבה בתוכנית שיקום מיוחדת לנשים יזידיות ששוחררו מן השבי בחסות ממשלת גרמניה ובתחומה.

אחרי מספר חודשי שיקום, יצאה מוראד למסע במדינות שונות בעולם, שבו ביקשה להשמיע את זעקתן של הנשים החטופות ולדרוש מן הקהילה הבינלאומית להתערב להצלתן ולהילחם במשעבדיהן. במהלך שנת 2017, פרסמה את הספר: "הנערה האחרונה" שמספר את סיפור חייה.

האם מסינג'אר נכָּאָה רוּחָה /סנא טפאני.

אָה חִיבַת הַיָּא לְהַמְשִׁיךְ בְּדִרְכָּה
כְּדִי לְהַצִּיל אֶת הַקְּטָנִים,
אֶלֶּא שְׂכַדִּי לְהַמְשִׁיךְ לְפָנִים,
תְּאֲלֹץ לְוַתֵּר עַל שְׁנֵי אַחִים.
הַתְּאֲוָמִים עֹדֵם יֻנְקִים
וְאֵלֵי הַשְּׁנִים הָאֲחֵרִים
כְּכֹר מְדַבְּרִים.
הַתְּנַטֵּשׁ אֶת מִי שֶׁלֹּא
יִשְׂרָד בְּהַעֲדָרָה,
שְׂמָא אֶת מִי שֶׁלֹּא יִסְלַח
אִם תִּנְצֵל בְּעַצְמָה?.....

הָאִם מְסִינְג'אַר נְכָאָה רוּחָה.
יֻמָּם וְלַיְלָה נִשְׁאָה
אַרְבַּעַה קְטָנִים בְּחִיקָה
שְׁנֵי תְּאֲוָמִים וְשְׁנֵים נוֹסְפִים,
עֲלֵתָה לְהָרִים
כְּשֶׁדָּאֵעֵשׂ מְאַחֲרִיהָ,
חוּטָף יְלָדִים.
רָצָה, הַתְּנַשְׁפָּה,
בְּכִתְהָ לְאַתָּה
מִתְּחוּשׁוֹת הַכְּאָב,
הַפְּחַד וְהִיסוּרִים,

מתוך: אנתולוגיה של שירה אַזִּידִית
בִּתְרַגּוּמוֹ וְעִרְכִּיתוֹ שֶׁל עִידֵן בְּרִיר

"לעולם לא עוד" ?

נאדיה מוראד הגיעה לישראל ב-2017 כאורחת של ארגונים הפועלים לסייע לעם היזידי ומנסים לקדם הכרה ברצח העם שעשויה לקדם את המאבק המשפטי בדאע"ש ועשיית הצדק עם הקורבנות. ח"כ סבטלובה ביקרה את הכנסת על כך שלא התקיים שיח בכלל על הצעת החוק שהגישה להכרה ברצח העם היזידי על ידי מדינת ישראל ואמרה: "עבורי זה מובן מאליו ש"לעולם לא עוד" מכיון גם לעמים אחרים, לא רק אלינו. אם אנחנו לא נגלה רגישות לאירועיים דרמטיים הקורים באזורנו, לא נוכל להביט לעצמנו בעיניים במראה".

מוראד שגרירה של רצון טוב מטעם האו"ם למען כבודן של ניצולות סחר בבני אדם. היא פועלת יחד עם עורכת הדין אמל קלוני להבאתם של פושעי דאעש לדין בבית הדין הבינלאומי בהאג.

באוקטובר 2018 הוכרז על זכייתה של מוראד בפרס נובל לשלום ביחד עם דניס מקווגי "על מאמצייהם להפסיק את השימוש באלימות מינית ככלי נשק במלחמות ובעימותים חמושים".

" זה אף פעם לא נעשה קל יותר לספר את הסיפור שלך.. בכל פעם שאת מדברת על זה – את חיה את זה מחדש. אבל הסיפור שלי, המסופר בכנות ושוטח את העובדות, הוא הנשק הטוב ביותר שיש לי נגד הטרור, ואני מתכננת להשתמש בו עד שהטרוריסטים האלה יועמדו לדין " (ראיון 2016)

"לא יהיה אדם נתון לעינויים, ולא ליחס או לעונש אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים." (סעיף ה) ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם 10.12.1948

מלאלה יוספזאי

שנות הפעילות החברתית 2008 ועד היום.

מלאלה יוספזאי (12/07/1997) היא תלמידת בית ספר ממחוז סוואט, שבפקיסטן, הידועה בעיקר בזכות פעילותה למען זכויות ילדים ונשים באזור מגוריה, בו אסרו אנשי ארגון הטאליבן על נשים לרכוש השכלה בבית הספר. בשנת 2013 זכתה בפרס סחרוב לחופש המחשבה ובשנת 2014 הוכרזה ככלת פרס נובל לשלום ובכך קבעה שיא מעצם היותה הצעירה ביותר מאז ומעולם שזכתה בפרס.

ציטוטי מפתח

"הפרס הזה הוא לא רק בשבילי. הוא עבור הילדים הנשכחים שרוצים ללמוד. הוא עבור הילדים המפוחדים שרוצים שלום. הוא עבור הילדים חסרי הקול שרוצים שינוי"

"אני עומדת כאן כדי לפעול למען הזכויות שלהם, להשמיע את קולם... זה לא זמן לרחם עליהם. זה הזמן לפעול כדי שתהיה זו הפעם האחרונה שנראה ילד ללא השכלה."

"מנהיגים חייבים לנצל את ההזדמנות ולהבטיח חינוך על-יסודי חופשי ואיכותי לכל ילד."

"אנחנו חיים בעידן המודרני ואנו מאמינים כי אין דבר שהוא בלתי-אפשרי. הגענו לירח לפני 45 שנה, ואולי בקרוב ננחת על מאדים. במאה ה-21 עלינו להיות מסוגלים לתת לכל ילד חינוך איכותי." (מתוך נאום קבלת פרס נובל לשלום)

מהו המעשה הפוליטי שהיא הובילה ולמען אילו זכויות פעלה?

כבר בשנת 2009, פעלה בצעד הפוליטי הראשון שלה. בהיותה בת 11, החלה לפרסם את דעותיה בבלוג שכתבה עבור רשת השידור BBC.

בבלוג היא תיארה את השתלטות אנשי הטאליבן על אזור מגוריה ואת דעותיה בנוגע לזכות הילדים והנשים לחינוך.

בעקבות חשיפתה בבלוג, החלה לספק ראיונות בטלוויזיה ובכתבי עת.

בנחישות רבה נאבקה מלאלה למען הזכות לחינוך נשים בפקיסטן.

מאבקה היה רצוף בקשיים רבים והיא נאלצה להילחם בדעות קדומות, בחוסר סובלנות ואפילו התגברה על ניסיון התנקשות בחייה.

ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם "כל אדם זכאי לחינוך" (סעיף כו' 1)

المادة 26.

(1) لكلِّ شخصٍ حقٌّ في التعليم..

ג'ורג' אורוול

1903-1950

ג'ורג' אורוול הוא סופר שחלק מספריו כמו חוות החיות ו-1984 הפכו לספרים מכוננים בתרבות ימינו ושעיקרם הוא ביקורת על המנגנונים שבאמצעותם השלטון וכל שלטון משמר את כוחו תוך פגיעה בזכות לחירות בכלל וחירות המחשבה בפרט, בזכות לשויון מעמדי ובזכות לחיים.

ג'ורג' אורוול הוא שמו הספרותי של אריק בלייר

אם יש משמעות כלשהי לחירות, זו הזכות לומר לאנשים מה שהם לא רוצים לשמוע" (ההקדמה לחוות החיות)

"מלחמה היא שלום. חירות היא עבדות. בערות היא כוח." (1984)

ג'ורג' אורוול
חוות החיות

"ככל שהחברה תסטה יותר מהאמת, כך היא תשנא יותר את אלו שאומרים אותה"

"מי שבידו השליטה על העבר, נאמר בסיסמא המפלגתית - בידו השליטה על העתיד. מי שבידו השליטה על ההווה - בידו השליטה על העבר" (1984)

"כל החיות שוות, אך יש חיות ששוות יותר" (חוות החיות)

"במחלקות הציבוריות של בתי חולים תוכלו לראות זוועות שכנראה לא תפגשו בקרב אנשים שמצליחים למות בבתיים, כאילו מחלות מסוימות מסוגלות לתקוף רק אנשים ברמות ההכנסה הנמוכות יותר"

"אינך מבין שכל מטרתה של 'שיחדש' היא לצמצם את היקף המחשבה? בסופו של דבר נביא לידי כך שפשעי מחשבה לא יהיו אפשריים משום שלא יהיו מילים להגותם." (1984)

"כל תעמולת המלחמה, כל הצעקות והשקרים והשנאה, מקורם בסופו של דבר באנשים שאינם נלחמים" (מחוזה לקטלוניה)

סעיף יח: "כל אדם זכאי לחירות המחשבה, המצפון והדת..."
סעיף יט: "כל אדם זכאי לחירות הדעה והביטוי, לרבות החירות להחזיק בדעות ללא כל הפרעה, ולבקש ידיעות ודעות, ולקבלן ולמסרן בכל הדרכים וללא סייגי גבולות."

المادة 18. لكل شخص حق في حرية الفكر والوجدان والدين، ويشمل المادة 19.

لكل شخص حق التمتع بحرية الرأي والتعبير، ويشمل هذا الحق حرّيته في اعتناق الآراء دون مضايقة، وفي التماس الأنباء والأفكار وتلقيها ونقلها إلى الآخرين، بأية وسيلة ودونما اعتبار للحدود.

ציטוטי מפתח

"אני עומד לחלוק אתכם נקודת מבט שוברת מוסכמות בנושא האלימות על רקע מגדרי... כל קשת המקרים האלו של "ענייני אלימות מגדרית"... אני לא רואה אותן כבעיות של נשים... אני טוען שאלה בעיות של גברים, בראש ובראשונה..."

האשמת הקורבן היא דבר נפוץ מאוד, במקום להאשים את האדם שביצע את המעשה

"השאלות שצריכות להישאל הן מדוע אלימות במשפחה היא עדיין בעיה גדולה בארצות הברית ובכל העולם? מה קורה? איך אנחנו יכולים לשנות את החיברות של בנים, ואת הגדרות הגבריות, שמובילות לתוצאות הנוכחיות?"

אנחנו מתרכזים בכולנו כ "משקיפים", ומשקיף מוגדר ככל מי שאינו מתעלל או קורבן בסיטואציה מסוימת: חברים, חברי-קבוצה, עמיתים, חברים לעבודה, בני משפחה, אלה מאתנו שלא מעורבים ישירות בהתעללות, אבל אנחנו קשורים בקשר חברתי, משפחתי, תעסוקתי, בית-ספרי או אחר עם האנשים שנמצאים בסיטואציה הזו. מה עלינו לעשות? איך אנחנו משמיעים את קולנו? איך אנחנו מתעמתים עם החברים שלנו? ואיך אנחנו לא נשארים שקטים לנוכח ההתעללות? אנחנו לא אומרים רק שצריך לעצור חבר שלנו, שמתעלל בחברה שלו, ברגע התקיפה....אם אתה בחור בקבוצה של בחורים שמבלים יחד וגבר אומר משהו סקסיסטי ומשפיל, במקום לצחוק איתו או להעמיד פנים שלא שמעו, אנחנו צריכים שגברים יגידו: "הי, זה לא מצחיק.. אתה יודע, זו יכולה להיות אחותי, שעליה אתה מדבר...ואני לא אוהב דיבורים מהסוג הזה."

"אחד מתוך המשפטים הגדולים שמרטין לותר קינג אמר בחייו הקצרים, היה "בסופו של דבר, מה שמכאיב הכי הרבה הן לא המילים של אויבינו אלא השתיקה של חברינו". עד כה יש לנו המון שתיקה בתרבות הגברית לגבי הטרגדיה המתמשכת הזו של אלימות גברים נגד נשים ונגד ילדים וכל מה שאני אומר הוא שאנחנו צריכים לשבור את השתיקה הזו, ולצורך כך אנחנו צריכים עוד גברים." (מתוך הרצאה ב- TED 2012)

ד"ר ג'קסון כץ הוא מחנך ופעיל מ-1988 ועד היום בארה"ב במניעת אלימות כנגד נשים שאותה הוא רואה כבעיה גברית.

מהי המעורבות שהוא מוביל?

ג'קסון כץ הוא מחנך אשר מנהל מאבק לשינוי חברתי בתחום האלימות כלפי נשים ומאמץ את "גישת המשקיף" ו"שבירת השתיקה" המתוארת בציטוטים מהרצאתו.

לדעתו, האחריות שבנקיטת עמדה בנושאים האלה, אינה צריכה ליפול רק על כתפיהם של בני עשרה בבתי הספר או על תלמידי קולג' אלא על כתפיים של גברים מבוגרים, שבידיהם הכוח והאפשרות להיות מנהיגות ומודל של גבריות "שוברת שתיקה" התובעת אומץ ויציאה כנגד.

לאור זאת הוא פועל ביחד עם עמיתים מקצועיים בצבא, בקרב קבוצות ספורט מובילות ובכל הקשר של גברים בעמדות מנהיגות.

"כל אדם יש לו הזכות לחיים, לחירות ולביטחון אישי" (סעיף ג') ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם 10.12.48

"לכל־אדם חופֵּן החַיָּה והחֵרִיָּה וּפִי האָמָן עַל־שֵׁשֶׁה" (המאָדָה 3) לְאֵילָן העֵלְמִי לְחֻקֵּי הָאִינְסָן 10.12.1948

אנג'לה מרקל

1954 - עד היום

אישה, פעילה פוליטית מגיל צעיר, מדענית ומנהיגה

קנצלרית גרמניה הנוכחית מאז שנת 2005.

עומדת בראש המפלגה הנוצרית-דמוקרטית הגרמנית, והאישה הראשונה בהיסטוריה של גרמניה, המכהנת בתפקיד הקנצלר.

למרקל הוענק התואר 'דוקטור לשם כבוד' מטעם אוניברסיטת תל אביב, אוניברסיטת חיפה, האוניברסיטה העברית ועוד אוניברסיטאות נוספות בעולם

מרקל היא שריד לדור מנהיגים גדולי קומה, שנהגו במתינות, שאפו לאחדות, וסיפקו יציבות. על רקע עלייתם של פופוליסטים צעקניים, גזענים ושונאי זרים, ומנהיגים חסרי ניסיון ונכונות לשאת באחריות, מרקל מצטיירת כמגדלור. אם יש בצמרת הפוליטית של גרמניה מישהו שבאמת למד לקח מההיסטוריה, הרי זו אנג'לה מרקל.

קווים אדומים

יחסה של מרקל לפליטים

בעוד מדינות רבות סוגרות את שעריהן, מרקל פותחת ידה למהגרים ומתעקשת לבסס את ההנחה לפיה מדובר במבקשי מקלט שזקוקים לעזרה ולא בחשודים בטרור.

מרקל אימצה בזרועות פתוחות את חלכאי ונדכאי העולם, והכניסה לגרמניה בשנה אחת יותר ממיליון מהגרים, חלקם פליטים ממלחמת האזרחים בסוריה, אחרים מהגרי עבודה מצפון אפריקה ומאסיה. מדיניותה בנושא ההגירה קנתה לה מתנגדים עזים וקולניים, כמו גם תמיכה בינלאומית רבה. על מדיניותה בתחום מבקשי המקלט היא משלמת מחיר פוליטי.

בהחלטתה על קליטת הפליטים והמהגרים יצרה הקנצלרית מהפך תדמיתי מהותי עבור ארצה. 70 שנים התאמצו הגרמנים, ללא הצלחה מרובה, להתנתק מתיגום כ"נאצים". מרקל עשתה זאת כמעט בן-לילה. החלטתה של מרקל גבתה מחיר כבד באיחוד האירופי כולו. האם ניסיונם של הגרמנים לכפר על מעשי העבר מביא יותר נזק מתועלת? האם אירופה כולה צריכה לשאת באחריות?

יחסה של מרקל לעם היהודי

"השואה הייתה אחריות ייחודית של הגרמנים, שתכננו את ההשמדה השיטתית של כל העם היהודי. גרמניה נושאת באחריות נצחית וכתוצאה מכך, חלק מהאינטרס הלאומי העליון שלה הוא הגנה על ביטחונה של ישראל".
"מי שמאיים על ישראל מאיים גם עלינו".

הכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם
כל אדם זכאי לבקש ולמצוא בארצות אחרות מקלט מרדיפות.

لكل فرد حقّ التماس ملجأ في بلدان أخرى والتمتع به خلاصًا من الاضطهاد.

ציטוטי מפתח

- ב-1993 כשמונתה לשופטת בבית המשפט העליון היא אמרה בנאומה: " אני מודה לאמי. אמא שלי, שנקטפה ממני הרבה יותר מדי מוקדם, הייתה האישה האמיצה ביותר והחזקה ביותר שידעתי מעולם. אני מתפללת שאהיה כל מה שהיא הייתה יכולה להיות אם הייתה חיה בתקופה שבה נשים היו יכולות לשאוף ולהשיג ובנות היו מוערכות כבנים"
- "לפעמים, כשאני נשאלת מתי תהיינה מספיק נשים בבית המשפט העליון, אני עונה 'כשתהיינה תשע'. אנשים נדהמים. אבל כשהיו תשעה גברים, אף אחד אף פעם לא חשב שזה מוזר."
- בדברים שנשאה במעמד קבלת פרס קרן בראשית (2018 בתל אביב) בחרה לצטט מדבריהן של נשים יהודיות, שהאנושיות והאומץ שלהן היו לה, לדבריה, למקור השראה בשנות התבגרותה. היא ציטטה את המשוררת אמה לזרוס, ששירה חקוק על בסיס פסל החירות שקיבל את פניהם של מהגרים רבים: "הבו לי את המוניכם היגעים, העניים, הצפופים, המשועים לאוויר החירות...שילחו אותם, את חסרי הגג, את מוכי הסופה, אליי."
- כמו כן היא ציטטה מיומנה של אנה פרנק: "למרבה המזל, חינוך, עבודה וקידמה פקחו את עיני הנשים. בהרבה מהמדינות הן זכו לשוויון זכויות. הרבה נשים, אבל גם גברים מבינים עכשיו כמה אי צדק ואיוולת הייתה בסובלנות למצב זה במשך תקופה כל כך ארוכה"
- "אני שופטת, שנולדה, גדלה וגאה להיות יהודייה. הדרישה לצדק עוברת בכל ההיסטוריה היהודית והמסורת היהודית... אני מקווה, שיהיו לי הכוח והאומץ להישאר איתנה בשירות הדרישה הזאת."

משפטנית יהודייה אמריקאית המכהנת כשופטת בית המשפט העליון של ארצות הברית. פעילה חברתית משנות ה-60 ועד היום למען קידום שוויון וזכויות נשים באמצעות פסיקות ושינויים בחוק שלהם השפעה רבה על תיקון אי השוויון.

פסקי דין משמעותיים

- 1996** - ביטול של מדיניות כניסה "לגברים בלבד" שהייתה נהוגה במכללה הצבאית הממלכתית של מדינת וירג'יניה
- 2007** - פסק דין שביטל אפליה בשכר על בסיס מגדר בהעסקת עובדות בתעשיות ענק
- 2013** - פסק דין שגינסבורג הייתה בו בדעת מיעוט. פסק הדין ביטל את ההגנה שניתנה להבטחת הצבעה של שחורים במדינות גזעניות. גינסבורג בדעת מיעוט גילתה התנגדות נחרצת לדעת הרוב וטענה: "פסיקת בית המשפט היא כמו להשליך את המטריה שלך בסופת גשם כי אתה לא נרטב".
- 2015** - תומכת בפסיקה שהעניקה לזוגות חד מיניים את הזכות להינשא בכל 50 המדינות.
- 2018** - בדעת מיעוט שיצאה נגד מדיניותו של הנשיא טראמפ שאוסרת על כניסת אזרחים מחמש מדינות מוסלמיות בשם הביטחון.

בתחילת דרכה, בשנות ה-60 היא הייתה אחת מתשע נשים מבין 500 תלמידי משפטים בהרווארד. נשיא האוניברסיטה דאז זימן את תשע הנשים ושאל אותן אם הן לא מתביישות לתפוס את מקומם של הגברים. אף על פי שסיימה בהצטיינות יתרה את לימודי המשפטים ספגה הרבה דחיות ממשרדי עורכי דין ואף משופטים שסירבו להעסיקה אך ורק בשל היותה אישה.

ב-1972 הייתה שותפה בהקמה של פרויקט זכויות הנשים במסגרת האיגוד האמריקאי לחירויות אזרחיות והגישה זכתה במספר עתירות לבית המשפט העליון שבהן נטען כי כל חקיקה המפלה נשים דורשת בדיקה קפדנית ושינוי.

ב-1993 התמנתה ע"י הנשיא קלינטון לשופטת בית המשפט העליון היא משויכת למחנה הליברלי. הובילה שורה של פסקי דין משמעותיים. בשנים האחרונות היא מציגה יותר ויותר דעת מיעוט המתנגדת לפסיקת דעת הרוב בבית המשפט העליון של ארצות הברית.

היום, בגיל 85 היא גיבורת תרבות ודמות מעוררת השראה בקרב צעירים המצדיעים להשיגיה ומאבקה למען זכויות אדם.

סעיף ב

(1) כל אדם זכאי לזכויות ולחירויות שנקבעו בהכרזה זו ללא אפליה כלשהי מטעמי גזע, צבע, מין, לשון, דת, דעה פוליטית או דעה בבעיות אחרות, בגלל מוצא לאומי או חברתי, קניין, לידה או מעמד אחר.

المادة 2 - لكل إنسان حقُّ التمتع بجميع الحقوق والحريات المذكورة في هذا الإعلان، دونما تمييز من أيِّ نوع، ولا سيما التمييز بسبب العنصر، أو اللون، أو الجنس، أو اللغة، أو الدين، أو الرأي سياسياً وغير سياسي، أو الأصل الوطني أو الاجتماعي، أو الثروة، أو المولد، أو أيِّ وضع آخر

סופי שול

1921-1943

סופיה מגדלנה שול הייתה אחת החברות בקבוצת הנוער "הוורד הלבן", שהיוותה פרק חשוב בתולדות ההתנגדות הגרמנית לנאציזם.

המעשה הפוליטי שהיא הובילה

"הוורד הלבן" הייתה קבוצת סטודנטים שהתנגדה לשלטון המפלגה הנאצית בגרמניה. בין השנים 1942-1943 הכינה הקבוצה והפיצה שישה עלונים שונים בהם קראו לסיים שלטון הרודנות הנאצי באמצעות התנגדות פעילה של העם הגרמני.

שול ושאר חברי הקבוצה נחשבים בגרמניה למופת על כך שהתנגדו לשלטון האימים הנאצי וכמי שהצליחו לשמור על הומניות ואומץ אל מול השלטון הדיקטטורי, במקום שבו רוב הגרמנים נכשלו.

על חלקה בפעילות הקבוצה נידונה שול למוות, והוצאה להורג יחד עם אחיה הנס שול וחברים נוספים בקבוצה.

על שמה של שול קרויים רחובות, כיכרות ובתי ספר.

"אין דבר בזוי יותר מעם תרבותי שנשלט בלי שום התנגדות על ידי כת חסרת אחריות, המתמסרת ליצרים הכי שפלים שלה. אין ספק שבימים אלה כל גרמני הגון מתבייש בממשלה שלו"

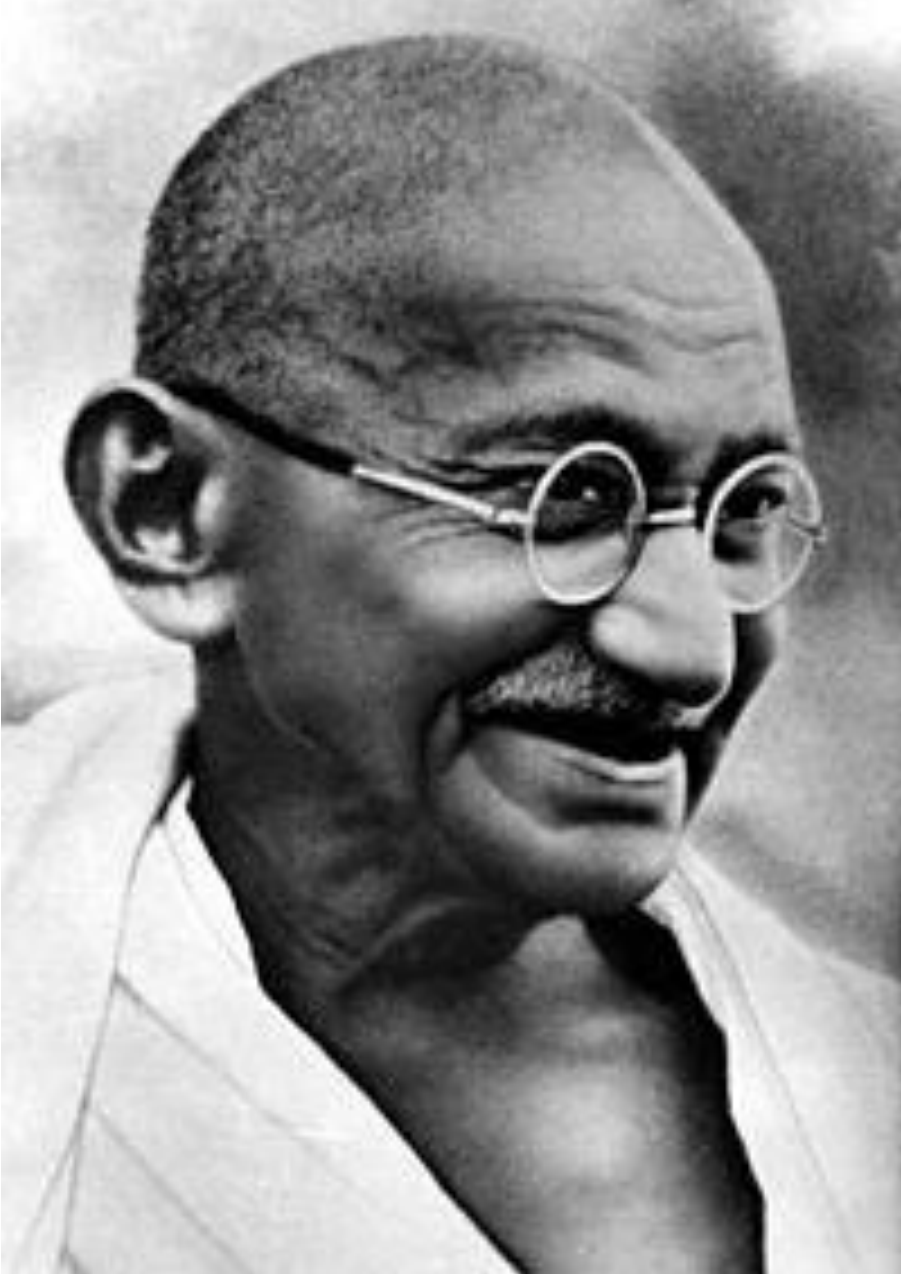
"אנחנו עדים לפשע הנורא ביותר המבוצע נגד כבוד האדם, פשע שאין לו לשום מקבילה בהיסטוריה האנושית.... האם זה מעיד על כך שהרגשות האנושיים הבסיסיים של בני העם הגרמני הפכו לחייתיים? שהם שקעו בשינה סופית, שממנה לא יתעוררו עוד לעולמי-עד? ... אם הגרמנים לא יעירו את עצמם סוף-סוף מהשינה הזאת, אם הם לא ימחו ככל יכולתם נגד חבורת הפושעים הזאת, אם הם לא ירגישו חמלה כלפי מאות אלפי הקורבנות - לא, לא רק חמלה, הרבה יותר מחמלה - אשמה.... עכשיו, כאשר זה עתה נפקחו עינינו, אנחנו יודעים בדיוק מיהו היריב שלנו, והגיע הזמן לעקור משורש את הכנופייה החומה הזאת."

"הוכיחו במעשיכם שאתם חושבים אחרת.... קרעו מעליכם את גלימת האדישות שהתעטפתם בה. קבלו החלטה - לפני שיהיה מאוחר מדי!"
מתוך-סופי שול והורד הלבן/אנט דומבאך וג'אד ניבורן

אנדרטה לזכר "הוורד הלבן" בצורת עלונים מפוזרים על המדרכה, נצבת בחזית אוניברסיטת לודוויג מקסימיליאן במינכן

"כל אדם זכאי לזכויות ולחירויות שנקבעו בהכרזה זו ללא אפליה כלשהי מטעמי גזע, צבע, מין, לשון, דת, דעה פוליטית או דעה בבעיות אחרות, בגלל מוצא לאומי או חברתי, קניין, לידה או מעמד אחר". (סעיף ב1)
מתוך: ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם 10.12.1948

מוהנדס קרמצ'נד גנדי

1869-1948

מנהיג פוליטי ורוחני הודי. הנהיג את תנועת העצמאות ההודית במאבקה נגד שלטון האימפריה הבריטית, מאבק שהוביל לעצמאות הודו ועורר השראה אצל תנועות שונות לזכויות אדם ולחופש ברחבי העולם. גנדי נחשב לסמל ההתנגדות הלא-אלימה.

לאחר שנתמנה לעמוד בראש הקונגרס הלאומי ההודי, הנהיג גנדי קמפיינים כלל-לאומיים להקלת העוני, לשחרור הנשים, לאחוה בין דתות וקבוצות אתניות שונות, וקרא להימנעות מפגיעה בכל יצור חי, בין אם במחשבה או במעשה.

"בהתנגדותנו לשנאה באמצעות שנאה אין אנו גורמים אלא להפצתה."

"אפילו אם אני מיעוט של אחד, אמת היא עדיין אמת."

"היה השינוי שאתה רוצה לראות בעולם."

"עשיר צריך לחיות פשוט יותר כדי שהעני יוכל פשוט לחיות."

"קודם הם מתעלמים ממך, אז הם צוחקים עליך, אחר כך הם נלחמים בך, ולבסוף – אתה מנצח."

"אלוהים הוא לא בן דת כלשהי."

ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם

"רצון העם הוא היסוד לסמכותה של הממשלה. העם יביע את רצונו בבחירות כשרות הנשנות לעתים מזומנות, לפי זכות בחירה כללית ושווה ובהצבעה חשאית, או לפי סדר של בחירה חופשית כיוצא בזה." (סעיף כ"א 3)

הארייט ביצ'ר סטואו 1811-1896

הארייט ביצ'ר סטואו הייתה סופרת אמריקאית ידועה אשר נודעה בזכות ספרה "בקתת הדוד תום" (1860), שהיה לספר הנמכר ביותר בארצות הברית, שהשפיע על הציבור האמריקאי בכך שהעלה למודעות את בעיית העבדות ועורר את ההתנגדות לה.

הספר "אוהל הדוד תום" מתאר את הייסורים של עבד שחור המשרת את בעליו טוב הלב שמוקיר את נאמנותו, אך בשל הנסיבות הוא מועבר מיד ליד עד שהוא הופך לרכושו של אדון שמתנהג אליו באכזריות קשה. תום העבד מקבל על עצמו את הדין וסופג את ההשפלות והמכות שהוא מקבל.

"אהל הדוד תום" שפורסם בשנת 1852 היה לרומן הנמכר ביותר במאה ה-19 והוא היה לספר הנמכר ביותר בארה"ב, אחרי התנ"ך. הסופרת הארייט ביצ'ר סטואו אמרה עליו שלא היא כתבה את הספר אלא "אלוהים הוא שהכתיב לי את הסיפור ואני רק רשמתי מפי האל".

כמה שנים לאחר פרסום הספר, בשנת 1861 פרצה מלחמת האזרחים האמריקאית בין הצפון לדרום, בין השאר על בעיית העבדות.

בשנת 1862, בעיצומה של מלחמת האזרחים, פגש אברהם לינקולן את הסופרת, ולפי סיפור נפוץ בירך אותה בבדיחות הדעת "אז את האשה הקטנה שכתבה את הספר שהתחיל את המלחמה הגדולה?"

בשנת 1865 הוכרז על ביטולה הסופי של העבדות ונכנס לתוקף התיקון ה-13 של חוקת ארצות הברית. העבדות נאסרה רשמית על פי החוק, אך מעמד השחורים כאזרחים עוד לא נקבע בבירור ונותרה דרך ארוכה במאבק לשוויון זכויות, דרך שעדיין לא תמה.

"יש שנלחמים ומנצחים בעזרת רובים ובתותחים ויש שנלחמים ומנצחים בעזרת נוצה ודיו. עדיפים הנוצה והדיו על פני כל כלי הנשק שבעולם"

לימה רוברטה בואי

1972 ועד היום

כלת פרס נובל לשלום לשנת 2011 על מאבקה הלא-אלים למען ביטחון וזכויות נשים. במסגרת עבודתה כעובדת סוציאלית במונרוביה, בירת ליבריה נחשפה למראות קשים כאשר טיפלה בנפגעי טראומה ובילדים ששירתו כחיילים בצבאו של טיילור.

בשנת 2016 הגיעה לימה בואי לנאום בסיום צעדה של תנועת "נשים עושות שלום" למען סיום הסכסוך הישראלי-פלסטיני.

"כשמישהו אומר שאתה לא יכול, אתה חייב להאמין שאתה יכול. וכשקבוצה שלמה מבינה שהיא יכולה, אין גבול למה שהם יכולים להשיג במשותף".

"הסיפור האישי שלי ממשיך לתת לי כוח והשראה. רוב האנשים מעדיפים לקבור את העבר שלהם. אני מחזיקה את העבר שלי לפני כמו מראה, כי בלי לזכור מי אני ומאיפה באתי אני לא באמת אוכל לעזור לאנשים. העבר הוא ההשתקפות של מה שאני מקווה להיות, מה שאני מקווה להשיג ומה שאני מקווה להצית בלבות אנשים".

הכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם

כל אדם יש לו הזכות לחיים, לחירות ולביטחון אישי.

פעולותיה של בואי במסגרת המאבק להפסקת מלחמת האזרחים

בשנת 2002 החלה בואי לארגן שורת תפילות של נשים למען השלום ולמען פעולה בלתי אלימה להפסקת שפיכות הדמים. היא הנהיגה את "יוזמת השלום של הנשים הנוצריות", אליה חברו גם נשים מוסלמיות.

באפריל 2003 ארגנה מחאה בהשראת אסתר המלכה. אלפי נשים אספו את שערן, לבשו בגדים לבנים, התיישבו בשוק הדגים והניפו את הסיסמה "נשות ליבריה רוצות שלום עכשיו".

לימה בואי יזמה שביתת מין נשית רחבת היקף בליבריה בדרישה שיפסקו שפיכות הדמים. לימה בואי שאבה השראה מהמחזה היווני **ליסיסטרטה** המספר על אישה אתונאית בשם ליסיסטרטה המאגדת את נשות אתונה וערי האויב לשבות מינית עד אשר המלחמה תופסק.

ב-23 באפריל הסכים טיילור לפגוש את הנשים המוחאות לראשונה.

בעצרת המונית, עלתה בואי לבמה ומסרה לטיילור הצהרה למען השלום שהצליחה לשכנעו להיפגש עם מנהיגי המורדים לשיחות שלום באקרה שבגאנה.

בואי יצרה עם הנשים שרשרת אנושית וחסמה את אולם הדיונים באקרה, אשר מנעה מהמשתתפים לעזוב.

המחאה הביאה ללחץ בינלאומי, תוך שבועיים נחתם הסכם שלום שהוביל לכניסת כוחות מזוינים בינלאומיים לליבריה, כינון ממשלה זמנית, להפלתו של הרוזן צ'ארלס טיילור וקביעת בחירות דמוקרטיות.

גם לאחר הצלחת המאבק, לא הפסיקה להנהיג את פעילות הנשים.

בואי כיהנה בוועדת האמת והפיוס של ליבריה בשנים 2004–2005.

בבחירות הראשונות לאחר מלחמת האזרחים פעלה עם הנשים לעודד את בחירתה של אלן ג'ונסון-סירליף, שנבחרה לנשיאת המדינה והייתה בכך לאישה הראשונה לכהן כמנהיגת מדינה באפריקה.

מאז 2006 כיהנה כיו"ר ארגון רשת הנשים לשלום וביטחון באפריקה. היא התפטרה באוקטובר 2012 במחאה על שחיתות שלטונית מצד נשיאת ליבריה ג'ונסון-סירליף.

רוזה פארקס

1913-2003

עיקר פעילותה בשנים 1943-1988

רוזה פארקס הייתה אפרו-אמריקאית פעילה בתנועה האמריקאית לזכויות האזרח. היא התפרסמה בשל סירובה בשנת 1955 לפנות את כיסאה באוטובוס לאדם לבן - סירוב שהוביל למעצרה. מעצר זה הוביל, בעזרתו של מרטין לותר קינג, לחרם האוטובוסים של מונטגומרי, בעקבותיו ביטלה חברת האוטובוסים הציבורית את מדיניות ההפרדה הגזעית שלה.

למדתי עם השנים שכשדעתך נחושה, קטן הפחד; הידיעה מה ראוי לעשות, מסלקת אותו

(מקור: היא-סטוריה)

באוטוביוגרפיה שלה כתבה פארקס על הרגע בו החליטה לא לקום:

"אנשים תמיד אומרים שלא ויתרתי על המושב שלי כי הייתי עייפה, אבל זה לא נכון. לא הייתי עייפה פיזית, לא הייתי עייפה יותר מכל סוף יום עבודה אחר... העייפות היחידה שהייתה לי הייתה מלוותר"

בשנת 1943 החלה בפעילותה בתנועה האמריקאית לזכויות האזרח.

בשנת 1944 עמדה בראש יוזמה להגנתה של ריסי טיילור אישה אפרו אמריקאית שנאנסה ע"י חבורה של גברים לבנים. למרות שהודו במעשיהם לא נפתחו נגדם הליכים משפטיים.

בתקופה זו, היו חוקים ברורים לגבי מדיניות ההפרדה בין שחורים ללבנים. כאשר שחורים עלו לאוטובוס היה עליהם לשבת במושבים האחוריים וכשהמושביים הקדמיים התמלאו, השחורים היו צריכים לפנות את הכיסא ללבנים.

בשנת 1955 פארקס התנגדה לפנות את מושבה. כתוצאה מכך היא נאסרה, נשפטה והורשעה. בעקבות מעצרה הוביל מרטין לותר קינג את ההחרמה על האוטובוסים ובסופו של דבר, הערעור על מעצרה של פארקס הגיע לבית המשפט ושם פסקו **ההפרדה הגזעית באוטובוסים נוגדת את חוקת ארה"ב.**

פארקס הפכה לסמל של תנועת זכויות האזרח וסבלה כתוצאה מכך: היא איבדה את משרתה, בעלה נאלץ להתפטר מעבודתו והיא סבלה מאיומים על חייה וחיי בני משפחתה, כולל זריקת פצצות אש על ביתה ובתי התומכים בה שאילצו אותה לעבור ממונטגומרי.

"כל אדם זכאי לזכויות ולחירויות שנקבעו בהכרזה זו ללא אפליה כלשהי גזע, צבע, מין, לשון, דת, דעה פוליטית או דעה בבעיות אחרות, בגלל מוצא לאומי או חברתי, קניין, לידה או מעמד אחר." (סעיף ב'1) ההכרזה לכל באי העולם בדבר זכויות האדם 10.12.1948

لكل إنسان حق التمتع بجميع الحقوق والحريات المذكورة في هذا الإعلان، دونما تمييز من أي نوع، ولا سيما التمييز بسبب العنصر، أو اللون، أو الجنس، أو اللغة، أو الدين، أو الرأي سياسياً وغير سياسي، أو الأصل الوطني أو الاجتماعي، أو الثروة، أو المولد، أو أي وضع آخر. المادة 2

إعلان العالمي لحقوق الإنسان 10.12.1948

פלורנס נייטינגייל

1820-1910

פלורנס נייטינגייל היא עובדת סיעודית שהפכה את תפקיד "האחות הרחמנייה" למקצוע. הטיפול בחולים, בעיקר בחולים העניים הפך אצלה לשליחות. היא סמל לחמלה. למרות שהמקצוע לא תאם למעמדה היא התעקשה להמשיך בו. היא הקדישה את חייה למטופלים שלה ובכל הזדמנות הייתה מטפלת ודואגת. היא נחשבת לאשה שאחראית לכך שמקצוע האחיות נחשב כמקצוע מכבד. בזכותה התפקיד קיבל יוקרה. היא מעולם לא נישאה מחשש שזה יפגע ביכולתה להקדיש את עצמה לטיפול בחולים.

שנות הפעילות שלה: 1846-1896

היא טיפלה באנשים עניים ודרשה שינוי בתנאים הסוציאליים שניתנו להם. בזמן מלחמת קרים בטורקיה דרכה של פלורנס זכתה לתודעה ציבורית רחבה בשל טיפולה המסור בחיילים. כל לילה ערכה סבב לילי ולכן זכתה לכינוי "הגברת עם המנורה". היא פעלה למען שינוי תנאי התברואה הירודים והתזונה הגרועה של הפצועים ובכך הביאה לירידה דרסטית במוות של פצועים והפכה לגיבורה לאומית באנגליה. ב-1860 הקימה את בית הספר החילוני הראשון בעולם לסייעוד. עד כה הטיפול נלמד בכנסיות וזוהי הפעם הראשונה שהטיפול יוצא מהעולם הדתי. לאחר המלחמה המשיכה לאסוף נתונים על שיעורי התמותה בבתי חולים צבאיים. מאמציה נשאו פרי ורחשו לה כבוד רב.

” הבה נלמד להעריך את לימודנו לא מפני שהם הופכים אותנו לחכמים או נעלים על אחרים אלא משום שהם מאפשרים לנו להגיש עזרה ולהיות מועילים יותר לכלל בני האדם ”

סעיף כה

(1) כל אדם זכאי לרמת חיים נאותה לבריאותם ולרווחתם שלו ושל בני ביתו, לרבות מזון, לבוש, שיכון, טיפול רפואי, שירותים סוציאליים כדרוש וזכות לביטחון במקרה של אבטלה, מחלה, אי כושר לעבודה, אילמון, זיקנה או מחסור אחר בנסיבות שאינן תלויות בו.

המادة 25.

(1) لكل شخص حق في مستوى معيشة يكفي لضمان الصحة والرفاهة له ولأسرته، وخاصةً على صعيد المأكل والملبس والسكن والعناية الطبية وصعيد الخدمات الاجتماعية الضرورية، وله الحق في ما يأمن به الغوائل في حالات البطالة أو المرض أو العجز أو الترمُّل أو الشيخوخة أو غير ذلك من الظروف الخارجة عن إرادته والتي تفقده أسباب عيشه.

הארווי מילק Harvey Milk

פוליטיקאי אמריקאי, יהודי, פעיל זכויות אדם וזכויות להט"ב והומוסקסואל.

מילק החל לפעול על מנת לקדם אינטרסים של הומוסקסואלים בקליפורניה. בשנת 1977 הצליח להיבחר לעירייה. הוא היה אחד מנבחרי הציבור הראשונים בארצות הברית שהיו להט"בים מחוץ לארון.

בשנת 1978 נרצחו מילק וראש העיר. הרוצח היה חבר מועצת העירייה לשעבר והיה ידוע בתמיכתו בהגבלות על הומוסקסואלים במערכת החינוך.

נקודות מפתח במאבק לשוויון זכויות על רקע נטייה מינית בארה"ב

2015

03

הכרה משפטית בנישואים חד מיניים בפסיקה היסטורית קבע בית המשפט העליון של ארה"ב כי נישואי זוגות חד-מיניים בכל 50 המדינות הם זכות שמוגנת על ידי החוקה האמריקאית. הפסיקה התקבלה ברוב של חמישה תומכים מול ארבעה מתנגדים.

1973

02

הוצאת ההומוסקסואליות מרשימת המחלות-לאחר מאבק עיקש של הקהילה הגאה בארה"ב, החליטה האגודה הפסיכיאטרית האמריקנית להוציא את ההומוסקסואליות מרשימת המחלות הפסיכיאטריות כמו כן, הומוסקסואליות הוצאה מרשימת המחלות של ארגון הבריאות העולמי, בשנת 1992.

1948, 1953

01

דו"ח קינסי הממצאים של פר' קינסי הראו שלא קיימת חלוקה בלעדית של שתי קטגוריות נפרדות להומוסקסואלים ולהטרוסקסואלים. רוב בני האדם נמצאים בנקודה כלשהי על הרצף של סולם הנטייה המינית. הדו"ח עורר סערה ונחשב לציון דרך מרכזי, משום שהוא הוכיח מדעית כי הנטיות המיניות הינן מגוונות בכלל האוכלוסייה, ואין בנטייה חד מינית שום "הפרעה" או מחלה.

ואצלנו?

1988- הכנסת מחקה את הסעיף בחוק שאסר על קיום יחסים הומוסקסואליים

2015- רצח הנערה שירה בנקי במצעד הגאווה בירושלים.

2018 - בתום דיון ממושך אישרה המליאה את חוק הפונדקאות שמרחיב את מעגל הנשים הזכאיות לפונדקאות אך דוחה את ההכללה בחוק של זוגות הומואים. ח"כ שמולי: "אני לא יכול לתאר לכם את הכמיהה הזאת לרצון לשמוע את המילה אבא מופנית אלי" (18.7.2018)

מתוך נאום "התקווה" | הארווי מילק

למחר טוב יותר! ללא תקווה, לא רק להט"בים אלא גם אלה שהם שחורים, אסיאתיים, הנכים, הקשישים, ה"אנחנו" ללא תקווה, ה"אנחנו" ירימו ידיים. אני יודע שאינכם יכולים לחיות על התקווה לבדה אולם בלעדיה לא שווה לחיות את החיים. ואתם חייבים לתת להם תקווה	או הילדה הזאת עשויים לפתוח עיתון שאומר: הומוסקסואל נבחר בסן פרנסיסקו... יומיים לאחר היבחרי, קיבלתי שיחת טלפון והקול היה די צעיר זה היה מאלטונה מפנסילבניה והקול הזה אמר: "תודה!" ואתם? חייבים להצביע לאנשים להט"בים כדי שהילד הצעיר הזה ואלפי אלפים כמו הילד הזה יידעו שישנה תקווה	היכן שהוא בדה-מוין או סן-אנטוניו ישנו בחור או בחורה צעירה אשר לפתע מבינים שהוא או היא הומו או לסבית או טרנס ויודעים שאם הוריהם יגלו, הם יזרקו מהבית, חבריהם לכיתה יגדפו את אותו ילד או ילדה ולילד או לילדה הזו יש כמה אפשרויות: להישאר בארון - ולהתאבד. אולם, יום אחד הילד
--	--	--

סעיף ב(1)- כל אדם זכאי לזכויות ולחירויות שנקבעו בהכרזה זו ללא אפליה כלשהי מטעמי גזע, צבע, מין, לשון, דת, דעה פוליטית או דעה בבעיות אחרות, בגלל מוצא לאומי או חברתי, קניין, לידה או מעמד אחר.

المادة 2. لكل إنسان حق التمتع بجميع الحقوق والحريات المذكورة في هذا الإعلان، دونما تمييز من أي نوع، ولا سيما التمييز بسبب العنصر، أو اللون، أو الجنس، أو اللغة، أو الدين، أو الرأي سياسياً وغير سياسي، أو الأصل الوطني أو الاجتماعي، أو الثروة، أو المولد، أو أي وضع آخر.

פט פרקר

פט פרקר הייתה משוררת לסבית אפרו-אמריקאית ואקטיביסטית בנושא של פמיניזם שחור ושל הקהילה הלהט"בית.

שנות הפעילות החברתית
1963 עד מותה, בשנת 1987.

מהו המעשה הפוליטי שהיא הובילה ולמען אילו זכויות פעלה?

פרקר הייתה משוררת מקובלת במרחבים אקטיביסטים של נשים - לסביות, פמיניסטיות, ושחורות.

נושאי שיריה כללו את מלחמת וייטנאם, זכויות האזרח, גזענות, זכויות נשים ועוד.

מה שייחד אותה בתור משוררת היה שהיא לא רק פרסמה את שיריה בכתב, ולא רק הקריאה אותם באירועי חתימה, אלא נתנה בקריאתה מופע, ולכן נחשבה גם למופיעה בימתית.

איפה תהיו?

אזרחים, אזרחים טובים כלם צועדים לקליפות ההצבעה ובקדשה מתחסדת מסמנים X על הזכות שלנו לחיים.

אני לא מאמינה כמו אחרים שהצבעה היא סוף, אני מפחדת עוד יותר שזו רק ההתחלה.

אז אני חייבת להשמיע קול להביט בעינים ולשאל: איפה תהיו כשהם יבואו? ...

הם יביאו עובדים חדשים למלא את המקום שלכם. הם יבואו בחלוקים לשקם ובמעילים לבנים להכניע ואיפה תהיו כשהם יבואו?

הם יבואו כי אנחנו מגדרים הפוכים - סוטים ואנחנו סוטים.

בכל פעם שראינו קוויר מטרד ברחובות ולא אמרנו דבר - זה היה מעשה של סטייה...

בכל פעם ששמענו "אין לי בעיה עם גייז,

אבל למה הם חייבים לעשות רעש?", ולא אמרנו דבר - זה היה מעשה של סטייה.

בכל פעם שנתנו לאם לסבית

לאבד את הילד או הילדה שלה ולא מלאנו

את אולם בית המשפט - זה היה מעשה של סטייה.

והם יבואו. הם יבואו בשביל הסוטימות

וזה לא ישנה אם אתם

שחרימות, מקסיקניות, ילידימות

אסיתיות, או לבנימות,

זה לא ישנה הם יבואו

הם יבואו לערים ולא רץ

לסלונים שלכם ולתוף הארונות שלכם.

ואיפה תהיו כשהם יבואו?

"כל אדם זכאי לזכויות ולחירויות שנקבעו בהכרזה זו ללא אפליה כלשהי מטעמי גזע, צבע, מין, לשון, דת, דעה פוליטית או דעה בבעיות אחרות, בגלל המוצא לאומי או חברתי, קניין, לידה או מעמד אחר" (סעיף ב'1) ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם

אם ידום הזָמר, ידומו החיים
כי החיים, החיים בעצמם הם זָמר
אם ידום הזמר, תגווע בביעות
התקווה, האור, והשמחה...

ומה יהיה על החיים האלה, אם זה ששר
לא ישמיע קולו על הבמות
למען מי שסובל, למען מי שבלי סיבה
נגזר עליו ללכת בלי שמיכה
על השירה להאיר את המחנות
תמיד להיות אור למי שלמטה נמצא
שלא ידום הזָמר, משום שהדממה
מביאה עימה רשעות מעיקה
הזמרים לא יודעים לסובב ראש
לעולם לא ידומו אל מול פשיעה
שיונפו כל הדגלים
בזמן שהזָמר נוטע צעקתו
שאלף גיטרות יקיזו דם בלילה
שיר אלמותי יושר עד אין קץ

אם ידום הזמר... יאלמו החיים

מרסדס סוסה, נחשבת לגדולה שבזמרות אמריקה הלטינית. היא שרה בעיקר שירי מחאה שעסקו בדרך כלל בעוולות העניים והמדוכאים ויצאו לאחת נגד משטר החונטה הצבאית ששלט בארגנטינה. היא האמינה שהאומנות והמוזיקה צריכות לבטא את קולם של "חסרי הקול" - אותם מיעוטים נרדפים ובני מעמדות נמוכים הסובלים מרדיפה של המשטר בארצותיהם.

עם מותו של הנשיא חואן פרון ועליית החונטה הצבאית לשלטון, החלה הפופולאריות שלה לאיים על הממשל שלא בחל באמצעים להתנכל לה, ואף עצר אותה במהלך אחת מהופעותיה. בסוף שנות ה-70 יצאה מרסדס סוסה לגלות באירופה לאחר שקיבלה איומים על חייה. במהלך שנות גלותה הפכה סוסה לסמל בינלאומי למאבק ברודנות. באשר היא והאדהה אליה הלכה והתגברה. כעבור שלוש שנים שבה לארגנטינה והתקבלה כמובן באהבה על ידי הקהל המקומי, אך שנות הגלות הותירו בה את חותמם ומצבה הבריאותי החל להידרדר.

"אני שרה כי אני חושבת שאני יכולה לשנות"

"אני חושבת שאמן חייב להיות מעורב בחברה שבה הוא חי ודעתו חייבת להישמע".

ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם (10/12/48) סעיף יט- "כל אדם זכאי לחירות הדעה והביטוי, לרבות החירות להחזיק בדעות ללא כל הפרעה, ולבקש ידיעות ודעות, ולקבלן ולמסרן בכל הדרכים וללא סייגי גבולות."

المادة 19. لكل شخص حق التمتع بحرية الرأي والتعبير، ويشمل هذا الحق حرّيته في اعتناق الآراء دون مضايقة، وفي التماس الأنباء والأفكار وتلقيها ونقلها إلى الآخرين، بأية دون خرق الحدود.

רופאה קנדית ופעילה בולטת לקידום שוויון נשים דרך פעילות דתית

בשנת 2011 יסדה ארגון בשם "קול הנשים בלוב"
Voice of Libyan Women, منظمة صوت المرأة في ليبيا

מה הדת שלי באמת אומרת אודות נשים?

לחינוך שלי היו יתרונות. להיות אחת מ-11 ילדים זה כמו קורס בסיסי בדיפלומטיה. הדבר החשוב ביותר שלמדתי בילדותי הוא החשיבות של להיות נוכח בשולחן.

הופתעתי לגלות כמה קל היה למצוא נשים בדת שלי, שהיו מנהיגות. למה לא למדנו על הנשים הללו? ולמה, אם אנחנו שווים בעיניי האל, אנחנו לא שוות בעיני גברים?

מבחינתי, הכל התחבר לשיעורים שלמדתי כילדה. מקבל ההחלטות, האדם ששולט במסר, הוא זה שיושב בשולחן. ולמרבה הצער, בכל זרם דתי בעולם, היושבים בשולחן - אינן נשים. מוסדות דתיים נשלטים ע"י גברים ומובלים ע"י מנהיגות גברית. והם יוצרים מדיניות בדמותם, ועד שנוכל לשנות את המערכת בכללותה, לא נוכל לצפות באופן ריאלי להשתתפות כלכלית ופוליטית מלאה של נשים.

זה לא פשוט, לאתגר מסרים דתיים מעוותים. אתם תזכו להעלבות, עלבונות ואיומים. אבל אנחנו חייבים לעשות את זה. אין לנו אפשרות אחרת מלבד לתבוע בחזרה את המסר של זכויות האדם, לא בשבילנו, לא בשביל הנשים במשפחותיכם, לא בשביל הנשים בחדר הזה, אפילו לא בשביל הנשים אי שם, אלא בשביל החברות שישתנו עם השתתפותן של נשים. והדרך היחידה בה נוכל לעשות את זה, האפשרות היחידה שלנו, היא להיות, ולהשאר, בשולחן. (מתוך הרצאתה ב-TED 2015)

משפחתה של עלא מוראביט עברה מקנדה ללוב כשהיתה בת 15. לפני כן, היא חשה שווה לאחיה, אך בסביבתה החדשה היא חשה איסורים גדולים לגבי מה שהיא יכולה להשיג. היא רואה את עצמה כאשה מוסלמית גאה ותהתה: האם זו באמת הדוקטרינה הדתית?

טענתה העיקרית היא שנעשה שימוש מסולף ושגוי של כתבי דת האסלם וכל האמונות הגדולות בעולם, שמשפיע לרעה על הנורמות החברתיות ביחס לנשים.

בפעילותה היא מתבססת על כתבים אסלאמיים בכדי לתקוף את אלו המשתמשים באופן שגוי באסלם. ב-2012 ו-2013 הוביל הארגון שהקימה קמפיין גדול ורחב בלוב שבו הנשים נכנסו לבתים, לבתי ספר ואוניברסיטאות ואפילו למסגדים. הן השתמשו בפסוקים מהקוראן ובמשפטים של הנביא, "חדית" ואמירות כמו: "הטובים שביניכם הם הטובים למשפחותיהם" ו"אל תתן לאחריך לדכא אחר". בפעם הראשונה, דרשות שישי בהובלת אימאמים של הקהילה קידמו זכויות נשים. הם עסקו בענייני "טאבו", כמו אלימות במשפחה. המדיניות שונתה.

אלאא וכמה נשים בלוב ראו שבעקבות המהפכה יש לנשים הזדמנות וצריך לנצל הזדמנות זו ולהקפיד שנשים יכולות להגן על זכויותיהן.

"تناضل منظمة صوت المرأة الليبية من أجل سلام شامل وللوساطة في النزاعات عن طريق تغيير النموذج حول دور المرأة في المجتمع سواء على مستوى القاعدة الشعبية أو السياسة"، و"التي تشتهر بالبحث عن أمن المرأة، والدعوة لمناهضة العنف بين الجنسين وتدريب النساء على المشاركة في الحكومة والمطالبة بحقوقهم ليتم الاعتراف بها ضمن السياسات الوطنية".

מוחמד ינוס

"הבנקאי של העניים"- הקים ב-1983 את בנק גרמין המעניק הלוואות קטנות לנשים העניות ביותר בעולם, נשות בנגלדש. שלושים ושלוש שנים לאחר הקמת הבנק, חולצו בעזרתו מעוני לא פחות משבעה מיליון אנשים. "בנק גראמין" שימש דוגמה למוסדות הלוואות זעירות בכל העולם, הוציא ממעגל העוני 100 מיליון אנשים נוספים, וזיכה את מוחמד ינוס בפרס נובל לשלום.

"עולם ללא עוני"

"העוני מנשל את בני האדם מכל זכויותיהם"

"אני מאמין כי נוכל לכונן עולם ללא עוני, משום שהעוני אינו מעשה ידיהם של העניים. השיטה הכלכלית והחברתית, הממסד והמדיניות – כולם מעשה ידינו- הם האחראים לעוני והם המשמרים אותו."

"אני סמוך ובטוח שנוכל לכונן עולם לא עוני אם כולנו נאמין בכך. בעולם ללא עוני נוכל לראות עוני רק במוזיאונים. כשילדים יבקרו במוזיאונים הם יזדעזעו ממראות העליבות וחוסר הכבוד שהיו מנת חלקם של בני אנוש. הם יאשימו את אבות אבותיהם על שהשלימו עם המצב הבלתי אנושי הזה זמן כה רב."

"בעיני, העניים דומים לעצי בונסאי. כשנוטעים בעצי זרע משובח של העץ הגבוה ביותר, צומח בעצי עץ משוכפל שקומתו נמוכה בהרבה. הזרע תקין בהחלט, אך אין די בבסיס הקרקע. עניים הם אנשי בונסאי. זרעם תקין לגמרי. החברה היא המונעת מהם תשתית לצמיחה. כל מה שנחוץ כדי לחלץ בני אדם ממצב של עוני הוא ליצור סביבה מעצימה. ברגע שעניים יוכלו לקרוא דרור ליכולותיהם וליצירתיותם, העוני יעלם עד מהרה. הבה נשלב ידיים כדי להעניק לכל יצור אנושי הזדמנות הוגנת לממש את האפשרויות הטמונות בו." (מתוך הספר "עולם ללא עוני" 2009)

פעולותיו למיגור העוני וליצירת שגשוג חברתי "מלמטה" (כך על פי הוועדה) זיכו אותו ואת הבנק בפרס נובל לשלום לשנת 2006.

מוחמד ינוס ראה עוני רב סביבו והרגיש שהוא לא יכול להפנות את מבטו. ב-1974 הגיע למצב של קושי להמשיך ללמד באוניברסיטה בידיעה שבבנגלדש שורר רעב כבד. הרצון הזה הפגיש אותו עם מאבקי הישרדות של העניים ועם תנאי העבדות שהם נקלעים אליהם עקב ניצולם ע"י המלווים בריבית.

הוא הוציא כסף מכיסו בכדי לחלץ את הקורבנות אלה מפיתתם של המלווים בריבית. הצלחתו הראשונית הניעה אותו להקים ב-1983 בנק נפרד במיוחד לעניים, שהוא קרא לו בנק גראמין, בנק הכפר.

"שלושה עשורים חלפו מאז התחלנו. אנחנו מתבוננים בילדיהם של הלוות שלנו כדי לראות את השפעת עבודתנו על חייהם. הנשים שהן הלוות שלנו תמיד העניקו עדיפות עליונה לילדים. אחת משש עשרה ההסכמות שגובשו על ידי הנשים ויושמו על ידן הייתה לשלוח את הילדים לבית הספר. בנק גראמין עודד את הילדים, ועד מהרה הלכו כולם לבית הספר. רבים מהילדים האלה הצטיינו בלימודיהם. כדי לחגוג את המאורע הענקי מלגות לילדים מוכשרים... רבים מהילדים המשיכו לחינוך גבוה, ללימודי רפואה, הנדסה, הוראה על-תיכונת ומקצועות חופשיים אחרים... אנו תורמים ליצירתו של דור חדש של צעירים המצוידים בכלים שרחיקו את משפחותיהם מהישג ידו של העוני. אנו רוצים לקטוע את הרצף ההיסטורי של העוני." (מתוך הספר "עולם ללא עוני" 2009)

סעיף כב-כל אדם, כחבר החברה, זכאי לביטחון סוציאלי וזכאי לתבוע שהזכויות הכלליות הסוציאליות והתרבותיות, שהן חיוניות לכבודו כאדם ולהתפתחות החופשית של אישיותו, יובטחו במאמץ לאומי ובשיתוף פעולה בינלאומי בהתאם לארגונה ולאוצרותיה של המדינה.

المادة 22. لكلِّ شخص، بوصفه عضوًا في المجتمع، حقٌّ في الضمان الاجتماعي، ومن حقِّه أن تُوفَّر له، من خلال المجهود القومي والتعاون الدولي، وبما يتفق مع هيكل كلِّ دولة ومواردها، الحقوق الاقتصادية والاجتماعية والثقافية التي لا غنى عنها لكرامته ولتنامي شخصيته في حرّية.

איקבל מאסי

איקבל מאסי נמכר לעבדות בגיל 4 במשך שש שנים הוא עבד במפעל לשטיחים בפקיסטן, כשלהוריו לא היה סיכוי להוציאו מהמפעל ולהצילו מתנאי העבדות בהם עבד. לאחר שש שנים, עשה את הבלתי אפשרי וחבר לפעילי זכויות האדם בפקיסטן ששחררו אותו מעבדותו והפך לפעיל בולט נגד עבדות ילדים בפקיסטן כאשר הוא הופיע במדינות העולם וספר על תנאי העבדות המחפירים שבבסיס ייצור השטיחים שאותם קונים בכל העולם. וקרא לא לקנות שטיחים "העשויים מדם של ילדים"

בעזרת איקבל הופעל לחץ מארגונים של זכויות האדם, אשר הוביל לסגירתם של מפעלים ולשחרורם של ילדים וילדות רבים. המודעות לעבדות במדינות העולם השלישי גברה. תעשיית השטיחים בפקיסטן נפגעה כלכלית.

בתחילת מאי '95 התעתד מאסי, בעזרת אירגוני זכויות אדם להתחיל את לימודיו באוניברסיטת ברנדייס, אבל ב-16 באפריל נורה ונהרג בכפר שלו בזמן שרכב על אופניו. התהיות לגבי זהות הרוצח עדיין מרחפות באוויר.

בתעשיית השטיחים בעיקר בהודו ופקיסטן, ילדים נחשבים לכלי עבודה יעיל כי יש להם ידיים קטנות. היחס לילד העובד מחפיר – לא נותנים לו מנוחה, מענישים אותו פיזית אם קצב עבודתו איטי מדי, הוא לא מתוגמל על עבודתו ולא ממש יכול להשתחרר מהעבודה המפרכת. שיטת הפעולה היא הצעת הלוואות לנזקקים תמורת עבודת הילד. אבל עבודת הילד לעולם אינה מצליחה להחזיר את החוב, משום שהריבית רצחנית ומשום שיצרני השטיחים גובים מהילד כל מה שהוא "משתכר" כ"החזר הוצאות".

על פי הנתונים של אמנסטי אינטרנשיונל-

על אף האמנות הבינלאומיות והכרזות האו"ם, מספרם של הילדים העבדים אינו פוחת. ביבשת אסיה בלבד יש כ-44 מיליון ילדים עבדים. באפריקה ובאמריקה הלטינית ישנם כ-23 מיליון ילדים עבדים. הרבה מהילדים מועסקים בזנות. 20% מהילדים בעולם אף פעם לא זכו ללמוד בבית הספר היסודי משום שנאלצו לעבוד, וכך נמנעת מהם הזכות לחינוך.

"ילדים צריכים להחזיק בידיהם עפרונות ולא כלי עבודה"
איקבל מאסי

"לא יהיה אדם עבד או משועבד עבדות וסחר עבדים ייאסרו לכל צורותיהם" סעיף ד'

ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם. 10.12.1948

يكون الانسان عبداً أو مستعبداً، والمتاجره بالإنسان ممنوعه بجميع اشكالها.

עדי אלטשולר

אשת חינוך, מנהיגה ויזמת חברתית. מייסדת תנועת "כנפיים של קרמבו"- תנועת הנוער הראשונה והיחידה בישראל לצעירים עם ובלי צרכים מיוחדים, ומייסדת מיזם "זיכרון בסלון"- התכנסות אלטרנטיבית בערב יום הזיכרון לשואה ולגבורה.

כיום היא עומדת בראש הקמת רשת בתי הספר המכילים של ישראל, ומנהלת את Google for Education בישראל.

ציטוטים נבחרים

המפתח הוא לדמיין, לחשוב על המציאות כמו שהיא עכשיו, ולדמיין את העולם כאילו הוא שונה. מה השינוי שאתה רוצה לראות? ואז לא לחכות לאישור.

(מאוזר מתוך ראיון למגזין TIME)

”

זכרו, אין שום דבר בעולם שאתם יכולים לעשות לבד אם אתם רוצים ליצור שינוי.

”

(מאוזר מתוך ראיון למגזין TIME)

”

רשת בתי הספר המכילים אותם הקימה עדי נפתחו השנה והם פועלים בשיטה שונה מבתי הספר שאנו מכירים, הם בתי ספר של החינוך הרגיל שמקיימים מסגרת חינוכית קהילתית שהיא משותפת ומכילה, גם לתלמידים הרגילים וגם לתלמידי החינוך המיוחד.

בבתי הספר סביבת למידה שמתאימה את עצמה לשונות בין התלמידים, בכיתה לומדים 27 תלמידים מתוכם 3 או 4 בעלי לקות קשה לצד בעלי צרכים מיוחדים ואחרים. בית הספר מכיל את כל התלמידים מכל הבחינות- בהיבט החברתי, פדגוגי, ארגוני ופיזי.

”כל בני אדם נולדו בני חורין ושווים בערכם ובזכויותיהם. כולם חוננו בתבונה ובמצפון, לפיכך חובה עליהם לנהוג איש ברעהו ברוח של אחווה” (סעיף א')

ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם 10.12.1948

”יולד جميع الناس أحراراً ومتساوين في الكرامة والحقوق. وهم قد وهبوا العقل والوجدان وعليهم أن يعاملوا بعضهم بعضاً بروح الإخاء.” (المادة 1).

إعلان العالمي لحقوق الإنسان 10.12.1948

קאקניה נטאייה Kakenya Ntaiya

הנערה שדרשה ללמוד

קאקניה נטאייה נולדה בשנת 1978 בשבט המסאיי שבקנייה.

בגיל 13 עשתה עסקה עם אביה לפייה תעבור את טקס ההתבגרות בתנאי שיאפשר לה לסיים ללמוד.

כשהגיעה לאמריקה היא למדה שהטקס שאותו עברה בגיל 13 נקרא "הטלת מום באיבר המין". היא גילתה שהטקס אינו חוקי במדינות רבות וביניהן קנייה. היא גילתה שהיא לא הייתה חייבת "למכור" איבר מגופה כדי ללכת לרכוש השכלה.

היא חזרה לכפר שלה, ייסדה ב-2009 את בית הספר שנקרא "מרכז קאקניה למצוינות" שנותן מענה לבנות שבט המסאיי וששינה את מעמדם כך שהבנות לא עוברות עוד את הטקס, הנשים אינן מוכות על ידי הגברים והן יכולות להיות בעלות רכוש ומעמד.

מיום היוולדם מחונכים בני שבט המסאיי להיות לוחמים וציידים ואילו הבנות לומדות כיצד להיות נשים טובות ואימהות. בגיל חמש קאקניה שהייתה הבת הבכורה במשפחה, גילתה שהיא מאורסת ועתידה להינשא כאשר תגיע לבגרות מינית. אבל קקניה אהבה ללכת לבית הספר. היא חלמה להיות מורה. היא ידעה שברגע שתעבור את טקס ההתבגרות היא תחויב להינשא ותפסיק ללכת לבית הספר. אז פנתה לאביה ואמרה לו שהיא רוצה להיות מורה ושיבטיח לה שהיא לא תינשא מיד אחרי הטקס, אלא תמשיך בלימודיה ותסיים את התיכון. היא הזהירה אותו שאם לא יסכים היא תברח ותעשה מעשה שימיט קלון על אביה. היא עברה את הטקס וזכתה לסיים את לימודיה.

לאחר סיום התיכון, היא התקבלה לקולג' לנשים "רנדולף מקון" בלינצ'בורג וורגיניה. היא לא יכלה ללכת ללא תמיכת הכפר, כי הייתה צריכה עזרה במימון. היא הגתה תוכנית פעולה. היא הלכה לכל אחד מהאבות והבטיחה לו שכאשר היא תסיים ללמוד היא תחזור ותקדיש את עצמה ואת הידע שהיא רכשה כדי לעזור ולקדם את בני שבטה. היא הצליחה לגבש את תמיכת הכפר.

כשהגיעה לאמריקה היא למדה שהטקס שאותו היא עברה בגיל 13 נקרא "הטלת מום באיבר המין". היא גילתה שהטקס לא חוקי בהרבה מאוד מדינות וביניהן קנייה. היא גילתה שהיא לא הייתה חייבת "למכור" איבר מגופה כדי ללכת לרכוש השכלה. זוהי זכותה החוקית. היא גם למדה שיש כיום עוד כ-3,000,000 נערות באפריקה שנמצאות בסיכון לעבור את הטקס הזה. לאורך השנים קאקניה סיימה את לימודיה לדוקטורט באוניברסיטת פינסבורג, התחתנה, הקימה משפחה ועבדה עבור האו"ם. אך בכל פעם שהיא הייתה מגיעה לבקר בכפר היא הייתה מגלה עוד ועוד נערות/ילדות שעברו את הטקס ונישאו וכאבן של אותן הבנות לא הרפה ממנה.

היא חזרה אל הכפר ופנתה אל התושבים ואמרה שהיא חוזרת במטרה לקיים את הבטחתה ולהחזיר את חובה לשבט המסאיי. כאשר היא פנתה לנשים הן אמרו לה שהן ממש צריכות בית ספר במבנה של פנימייה לבנות. הגברים הסכימו וכאות לתמיכה ומחויבות לפרויקט הם תרמו את חלקת האדמה עליה הוקם בית הספר.

"מרכז קאקניה למצוינות" נפתח בשנת 2009 והמחזור הראשון שלו מנה 32 תלמידות והוא מונה כיום 125 בנות שלעולם לא יעברו את הטקס, יזכו לרכוש השכלה מלאה ולא יחותנו בגיל 12. השינוי אותו החלה קאקניה עם הנערות החל להשפיע על הקהילה כולה. כיום נשים בשבט המסאיי אינן מוכות עוד על ידי הגברים. הן יכולות להיות בעלות רכוש ומעמד.

בשנת 2013 זכתה קאקניה בפרס זכויות האישה העולמי ונרשמת על ידי ה-CNN כאחת מתוך 10 האנשים המשפיעים ביותר על החברה.

הצהרה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם
כל אדם יש לו הזכות לחיים, לחירות ולביטחון אישי. (סעיף ג')
(1) כל אדם זכאי לחינוך. (סעיף כ"ו)

المادة 3. لكل فرد الحق في الحياة والحريّة وفي الأمان على شخصه.
المادة 26.
(1) لكل شخص حق في التعليم.